Број 172. У Новом Саду, у четвртак 9. (22.) аавгуста 1912. Година XLVII

»Застава« излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 К 70 пот. на четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 К 25 п. за четврт године 9 К 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Ванредним бројевима од петка цена је: На пола године 2 кр., на целу годину 4 кр. За стране земље годишње 6 круна 5 потура.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 пот.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

(Јутарњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Јована Т. Чавића — Администрација »Заставе« налази се у кући, где је Милетићева штампарија у Лауша Кошута (главној) улици број 20.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрација »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 пот.

Чек-конто 12008.

Стојимо ли пред ратом?

Из Цариграда стижу врло озбиљне вести, које се могу узети као предзнаци рата на Балкану. У исти мах, кад се турска влада измирила са Арнаутима и кад се Арнаути враћају својим кућама, на црногорској граници дошло је до љутог окршаја између Турака и Црногораца. У беранско нахији извршили су Турци покољ. Изгинули су многи Срби и Српкиње. Црногорци су притекли својој браћи у помоћ. Најновији телеграм из Цариграда потврђује вест, **да су Црногорци већ заузели Беране и да турска влада шиље војску на црногорску границу.** „Келнише Цајтунг“ добила је из Берлина извештај, **да ће Турска огласити Црној Гори рат.**

Европске велике силе известиле су турску владу, да су предузеле на Цетињу одлучан корак и упутиле је, да се дотле стрпе. На Цетињу је одржан народни збор, где је решено, **да се од краља и владе тражи објава рата Турској** и у исти мах **апелују на браћу Бугаре,** да загазе у рат са геслом: Балкан балканским народима! Но док је Црна Гора тако рећи већ загазила у рат против Турске, дотле из Цариграда јављају, да су Бугарска и Грчка уверилe Турску, *да неће нарушавати мир на Балкану.* Бугарска је додуше додала, да ће бити злих последица, ако се што пре не казне кривци, који су изазвали покољ у Кочанима. То значи, да ће бити мира, ако добије задовољштину.

Црногорски покрет врло је озбиљан и биће у Српству примљен повољно, јер се притекло у помоћ оружаном руком српској браћи у Старој Србији. Чудновато је и изазива зебњу, што цетињски збор апелује на браћу Бугаре, а не и на Србе у Србији. У одлуци нема спомена о Србији. Шта то значи? Или је приликом посета у Бечу удешено, да Црна Гора и Бугарска поступају без споразума са Србијом? Нема сумње, да су прилике за српски народ у Турској несносне. Иде се на то, да се српско племе истреби. Арнаути и Турци кољу се међу собом, а рачун плаћа српски народ. Због тога је Српство са зебњом гледало прошле године, како се Црна Гора брине за Арнауте, који су српском племену нанели много зла. Ове се године Црна Гора заузела за напаћене Србе. Турска је разривена и немоћна према арнаутској обести. С тога је потребно да српске државе узму у заштиту српско племме у Турској.

Питање је само, јесу ли учињене све претходне припреме? Је ли изабрат најзгоднији тренутак? Ако Црна Гора хоће (само да учини љубав Италији, која жели, да што пре заврши рат са Турском, онда ће српски народ можда зло проћи, јер ће бити ситна монета за поткусуривање туђих рачуна. Српство мора у овим тренутцима да страхује, јер кога су змије клале, тај се и гуштерова боји. Ако ће Црна Гора добити тек какав залогајчић, да би други могао да продре у Солун, а Бугарска да зауузме источни део Мађедоније, онда Српству не само да није поможено, него ће бити коначно сахрањено. Акција аустроугароског министра спољних послова, грофа Бертгхолда, много је слична некадашњој акцији грофа Андрашија. И онда се бајаги ишло за тим, да се помогне Хришћанима у Турској. Кад су се балканске државе, Русија и Турска искрвавиле, онда се састао у Берлину конгрес, да им онако искрвављенима и изнуренима диктира услове мира. Није ли можда и сада чији рачун, даа се Турска и балканске државе искрваве,, па да им онда они одморни кроје капу и за себе задрже најмасније залогаје!

Треба бити на опрезу. Нећемо да сумњичимо никога, али и на Цетињу и у Софији треба да се користе искуством, које им пружа најновија историја. Пре 1887. године није се мислило, како ће се свршити, а после тога није вредило оно кукање. Треба упамтити: како простреш, онако ћеш и лећи. Бугарска и Црна Гора варају се, ако мисле, да ће саме без Србије и Грчке моћи што да ураде. Ако се не сложе све балканске државе, други ће им кројити капу. Ко неће брата за брата — он ће туђина за господара.

Нови Сад, 9. августа.

Одбрана српске народне црквене автономије. Конференција споразумних странака у Будимпешти изабрала је извршни одбор, који ће 16. (29.) августа о. г. у Новоме Саду продужити саветовања о корацима, који ће се предузети ради одбране српске народне црквене автономије. У извршни су одбор изабрати: од радикалне странке др. Жарко Миладиновић, заменик др. Влада Манојловић; од самосталне странке др. Душан Пелеш, заменик др. Душан Поповић; од либералне странке др. Стева Малешевић, заменик Аркадије Варађанин; од демократске странке Милутин Јакшић, заменик др. Душан Јојкић; од „самосталне странке“ у Угарској Марко Богдан, заменик Младен Пилић. Говори се, да ће се сазвати зборови, који ће тражити успоставу автономије. Међу странкама влада споразум гледе тога рада. Чудно нам је само, откуд у том колу Марко Богдан и Младен Пилић, који су отворени владиновци, браниоци синодалног штатута и присни пријатељи владике Летића и Живка Богдана. Откуд сада „самосталне странке“ у Угарској? Њихов улазак у коло бранилаца автономије врло нам је сумњив. Они су савезници новосадских подрепаша, који су искључени из народног кола. Но причекаћемо да видимо, колико се искрено боре за автономију! Можда ћемо се и преварити?

Да ли смо сасвим уништени?

Уништење српске народне црквене автономије дубоко је ранило народну душу.

Није лака ствар таку рану залечити! Али ми смо се надали тој рани. Сметала је силницима народна светиња, која је законито стечена, и баш зато на незаконит начин спаљена, да могу своје демонске и грубе жеље постићи. Није данас старо римско доба, оно доба, када је тиранство дворске аристократије сву власт у свој двор довукло, а сав народ обратила у своје робове, који је живео или од пљачке или од милости великаша. Тако је онда било. Данас је горе! Данас се стварају слободни робови... Онда су само отимали и гњечили

ПОДЛИСТАК.

ЗА ЧАСТ И ХЛЕБ. (35)

— РОМАН ИЗ ДОБА ТИЦАНОВЕ БУНЕ. —

Сергије стаде пред колебу да се поздрави са девојком, а када виде да је сама и пошто сазнаде да су јој мати и баба отишле у манастир на рад око чишћења и спремања за господина митрополита, који ће сутра или прекосутра стићи — осети неку узнемиреност.

— Ја тако, ето, певам те се разговарам када мислим да ме нико не чује. Рано сам се венчао за манастир, за стену, пре но што сам испио чашу животне сласти и до половине. Знаш ли, болан, ко иде у манастир? Онај који се наживео, напевао и напио и — баш да ти кажем — наљубио и свега науживао! А ја — истину рећи — нисам проживео ни почетак живота и века свога, попио чашу и две — то није ништа — а пољубио? Е, то — видиш — нисам... не верујем ни десетак пута да је било, и то тек онако... Ми смо своји, па могу да ти кажем...

Сергије говораше живо, не толико брзо колико јасно и разговетно те речи Зори, коју још у почетку говора беше ухватио обема својим рукама за њену десницу, којом струјаше блага, али топла крв чистог девојачког бића. Начин, како јој он говораше, јасно је сведочио да је био добро смислио шта ће јој казати, бар како ће започети, а чврсто држање њене десниице, коју је девојка готово и несвесно покушавала да истргне из руку његових зацело је само последица онога што је он био намислио и за шта се приремао.

— Није ништа друго него само ово што ћу ти сад казати. Чула си зацело како је змија преварила Еву да окуси од забрањеног плода, а Ева је после преварила Адама... Забрањен плод — то је љубав, а без љубави се не иде ни у рај. Ти то, можда не разумеш, али сам ја дужан да те обавестим. То сам ти хтео неколико пута казати, али те не нађох саму. А за данас сам знао да ћу те наћи овде саму; видео сам твоје у манастиру, знам да неће доћи све до мрака, а сада је далеко још и до самих заранака Пошао сам ја на другу страну и по другом послу, па сам у шуми скренуо и траг заварао. Нека посао иде без трага — ја сам тамо где сам желео бити! Сад — шта је — ту је...

Зори се учини у тренутку да је калуђер шенуо с памети и да му је црни рогоња мало по тикви репом промешао. Никада јој није нико тако штогод говорио, а још мање ју је икада ико тако чудновато гледао. Стога она снажно и хитро трже руку и ослободи се његова држања.

— Сутра господин митрополит —

Поче она говор, али је Сергије прекиде:

— Митрополит сутра нека ради шта хоће, а ја ћу данас оно, што сам намислио. Када ће цвет неко узабрати, јер зато и мирише — што да ја не будем тај неко? И још и ово: и митрополит је у младости имао своју љубав! Јао, још да знаш! Он је волео једну своју рођаку — исто овако као и ја: ти си ми рођака... Ја дакле радим оно, што и он — ја ћу бити, зацело, такођер митрополит... Али она његова није била тако лепа, као ти, тако... тако...

Девојка се, видећи преплашено у какву је неприлику запала, при тим његовим речима лагано помицала назад, а Сергије је у ситним корацима и са све раздраженијим речима папкао за њом. У тренутку се она нађе на вратима од колебе, па хитро као тица скокну унутра и похита да врата затвори. Али за њом скочи и Сергије, који је и сам желео да се обоје нађу унутра. Он за времена дохвати врата баш када их Зора бејаше готово до забрављивања привела. Дохвативши се тако врата, Сергије утури између њих и пречаге, која је замењивала праг, своју леву ногу, па навали

јадни народ, а данас и то чине и још га уз то и обмањују; обмањују га зато, јер стрепе, јер признају пред њим своје покоре. А чиме га изненађују? Тиме, што га после обмањивања суноврат у понор гурну. У римско доба су представници црквене јерархије у савезу били са владарима и узајамно један другог испомагали и бранили своје интересе. Истина, они су се и даље борили за првенство, али су једнако настојавали, да им народ буде потиштен. Представници црквене јерархије су, наравно, проповедали јадном народу покорност владарима и уједно и цркви, а владари су, опет, цркви поверавали „духовно надзорништво“ над масом народа. Данас није потребан тај систем у држави Данас није тако; данас је горе! Данас „црна чета“ не може да се удружи с владом (и зато баш велим, да је данас још горе), већ јој је потчињена и врши што јој ова диктира, врши верно само да јој остане и даље у милости; продаће и свој род, само да их оставе на миру. Али ћете скупа платити за рану српскога народа, коју сте му задали укидањем његове највеће светиње! Зар сте ви синови свога народа који га продајете?! Зар се ви смете и назвати потомцима прадедова, који су мучно стекли та права, која сте на тако гадан и кукавички начин продали? Зар сте за то ви, да место да се опирете гажењу народних светиња, а ви још потпомажете или правилније рећи чак сами уништујете? Зар има веће дрскости од ваше, коју сте учинили тиме што се примате за пандуре над рушевинама српске народне автономије, за тобоже званичнике и слуге свога народа? У бесконачност бих могао стављати оваквих питања.

Продаше га и замочише му одело у крв и тако приказаше оцу му, као да га је тобоже каква звер растргнула. Али ви, заједно с владом, још горе велите: велите да је тако морало бити. Измишљавани су узроци укидању срп. народне автономије; узроци који су неосновани, па чак ни привидно не изгледају стварни, те зато су и побијени тако брзо. Зар је то узрок укидању автономије што је народ тако отпоздравио синодални штатут? Тај синодални штатут из основа мења наше црквено судство, а које може да уређује само наш сабор, а на саборима (1864., 1870. и 1874.) је лепо речено да синод није највиша духовна власт у нашој митрополији. На то су онда пристали и епископи. Имаш, народе, синова, који су у служби насилницима, од којих примају потпору ради тога да одобравају њихова насиља. И ти твоји „синови“ заваравају те тиме, што се деру да су неки „народњаци“. У служби су ти такви синови онима, к ји плене гласила народнога бола. Зову се ти људи и „слогаши“ и „српстваши“ и да још какви изрази постоје, с којим бисмо могли обележити праве и истините твоје синове они би се и тако назвали... Имаш народе и таквих синова, и ја држим да то ти добро знаш, који та насиља и тајно и јавно признају. „Српстваши“ на пример и тајно и јавно одобравају та насиља тада, кад те бе, народе, криве и приказују као узрок тим покорима, која је починила угарска влада по команди Беча; или кад вале они око „Српства“ (леп натпис), да о синодалном штатуту не треба у кафани и у читаоници расправљати, већ да је на то тобоже наше највише законодавно тело позвано, које се дабогме тако тешко и ретко састаје. Ала су доследни! А сомборска „Слога“? Она је у погледу времена и простора много вештији економ. Она са својим једним сарадником, клерикалцем Фафом само јавно одобрава синодални штатут. А наскоро ће можда одобравати и уништење автономије. Све то, наравно, блажи грижу савести оних бечких тирана и њихових помоћника — штребера! Али ако имају уопште савести! Та њихова је савест спаљена, *па им не чини прекора за њихово неваљалство*!

Ну, народни ће глас тако снажан бити, да ће их пробудити из сна, којим спавају у атмосфери засићеној лажју и неправдом. Кад осете народну борбу, онда ће да се тргну из сна и да позову свога милога Луцифера, да их почне водити једанпут већ правим путем, и да увиде колико су забасали Али, народе, тој ће борби сметати мало твоји Ефијалти. Но твоји Леониди неће клонути, јер ће се законитим оруђем, мачевима правде и права, борити за твоја права, на незаконит начин одузета, и правда сама на крају крајева побеђује, као последица оправдане борбе. Ти се народе мораш борбом одазвати, ако хоћеш да изиђеш пред представнике напретка, као народ који је рођен за културу и има права да олакшава своју борбу за опстанак. Не одазовеш ли се борбом, но оћутиш на све те покоре, значи, да си се кукавички поклонио и одобрио. Али знај, да си онда сам свој највећи непријатељ, а од тога нема већег греха. Велим да је највећи грех, јер бисмо се тиме показали као малолетни за она права, која нам као члановима људске заједнице припадају.

Знајте ви црни калуђери, као бечки агенти, да су прошла она времена, када су ваши преци преудешавали, (а који посао ви свом снагом настављате) чисту и свету еванђеоску науку Христову и натрунили којекаквим заблудама као на пр., што је одрицање од света и свега оног што је за опстанак у животу потребно, можда зарад спасења душе или шта .. Не, не. Свестан је народ. И, то ће он скорим доказати. Он ће у почетку своје законите борбе узвикнути: Шта вреди људима што вичу, да љубе свој род, а овамо џелатским мачем убијају његове најбоље синове? Шта им вреди казивати јасно и гласно, свуда и непрестано, да желе помоћи свима људима, а овамо, опет, на незаконит начин одузимају права онима, који су се свагда понашали и понашају, као верни поданици свога краља?

Има ли ужаснијега парадокса и неистине у тим протусловним појавама и људима! То су појаве које својим вандализмом пркосе култури свога доба. То су ликови, који се својом нечовечношћу, као неком демонском иронијом и сатиром, пакосно исмевају целој цивилизацији, свима умним напорима прошлих и свима надама будућих просветних векова.

Још нешто. Не слушајте, браћо, више мунговске мамелуке, јер ако их и даље будете слушали, знајте, да немате права да се убрајате међу културне елементе. Напротив, ваша одлучност ће спасти што је изгубљено, а повратити што је насилно отето. Јер нисмо сасвим уништени. На посао браћо!

Јозепово. *Тим. Дим.*

свом снагом гурати. Нема сумње, да му се девојка не би могла одупирати, да крај њених ногу не бејаше цигла коју је Цвета била од некуда донела за ограду огњишта. Зора ногом гурну циглу под врата, која се тако заглавише, да су под наваљивањем калуђеровим само дрхтала, тресла се, али се нису ни с места помицала.

То ули девојци снаге и новога поуздања, те настаде и сама подупирати врата при самом отвору њихову.

Сергије, разјарен до лудила, чисто рикаше, па без капе, која му још у почетку неприличнога двобоја беше пала, и с растворeном мантијом од које пуце испод грла бејаше далеко одлетело — још једном одсудно леже на врата. Цигла се, заједно са земљом у коју се била зарила, поче лагано трошити и врата се још мало отворише.

— Моја си! — рикну Сергије, па се саже да последњи пут гурне врата.

— Одлази, црна рђо! — грмну иза њега истога тренутка снажан мушки глас, и један човек шчепа калуђера за обадва кука, па га трже и повуче а за тим тако силно гурну назад и мало у страну, да се Сергије, отргнут од врата, у два-три корака натраг поведе и онда натрашке сроза у трњак, који је покрај колибе био ижђикао.

— Сестро, отвори, не бој се! Носим поздрав од Милана! — довикнувши непознати човек Зори, па се онда окрете Сергију, који се с ужасним запрепашћењем и страхом борио да се искобеља из трња, на које се беше с подераном мантијом набио.

(Наставиће се.)

Политички преглед.

Нападаји против румунског краља.

Државно одветништво у Букурешту покренуло је па ницу против недељног листа „Фаде“ (Буктиња) због увреде нанесене краљу. Тај случај изазвао је силно изненађење у свој Румунији. У Румунији наиме у казненом закону нема кривице „увреде величанства“, те мада од тридесет година амо највиђенији румунски политичари, новинари и књижевници најжешће нападају краља Карла, и то не само као краља, него и као приватног човека, државно одветништво до сада није још никога ставило због тога пред суд. Ово је сад први случај. У Румунији је од тридесет година амо јак антидинастичан покрет. Тај покрет не подстичу само социјалисте и демократе, него и друге опозиционе странке, које сваком даном приликом нападају краља и речју и у штампи. Најжешћи је у нападајима међу листовима демократски лист „Адверул“, који сваког 10. маја, кога је дана дошао краљ Карло на престо, излази у црном оквиру, да би обележио народну жалост, што је на румунски престо сео један Хохенцолеровић, „пруски шпијун“, „себични немачки војник“, „пруски хуланер“. Краља и краљевску породицу нападају и највиђенији румунски државници, као бивши министри-председници Димитрије Спурдза и Петар Карп, па бивши министри Јонеску и Филипеску, даље Ђорђе Пану, Александар Радовић, бивши потпредседник сабора, познати политичар Надејда, песник Влахука, кнез Моруси, некадањи шеф букурешћанске полиције и др. У разним листовима нападали су краља називајући га најжешћим изразима и јавно тражећи републику. И зато нико није био ни тужен. Лист „Фаде“ назвао је сада краља Карла највећом пијавицом, која исисава крв ропској држави (Румунији). У том чланку се износи, како краљ Карло не бира средства, да повећа своје имање. Пограбио је најлепша имања у држави; у скоро сваком индустријском подузећу је деоничар; агент је немачке Крупове творнице и немачких новчаних завода. У Румунији са великом радозналошћу ишчекују ову парницу, јер уредништво листа „Фаде“ тврди, да ће све тврдње документима доказати.

Положај у Турској.

По најновијим цариградским гласовима, Арнаути су напустили намеру, да ударају на Велес и Солун. Каже се, да су то учинили делом зато, што им је турска влада уважила и све новије захтеве, а делом зато, што су им официри, који су их до сада у свему помагали, изјавили, да ће их напустити, ако пођу на Солун, јер ће Арнаути тим својим чином из темеља потрести турску државу. Најновији брзојави казују, да се Арнаути повлаче и из Скопља и из Велеса. Неки се разилазе својим кућама, али је већина их још увек незадовољна. Влада је на многим истакнутим положајима оставила младотурке, управо њихове пријатеље, те ови на тим положајима могу да раде у корист младотурском комитету. Ради тога Арнаути сумњају, да ће влада и извршити сва своја обећања. Бугарска и грчка влада дале су турској влади уверења, да неће нарушити мир на Балкану. Велике силе су известиле турску владу, да су на Цетињу предузеле одлучне мере у корист миру, али Турци нека не изазивају. Крај свега тога положај је у Турској још увек врло критичан. У самом крилу турске владе непрестано избија криза. Место министра унутрашњих послова никако да се попуни. Држи се, да ће за министра унутрашњих послова бити именован Арбанас Алија Риза беј, бивши јанински валија. Но и министар правде Хилми паша хоће да поднесе оставку, како се говори, због тога, што га сумњиче, да је наклоњен младотурцима. Уопће, међу члановима владе непрестано долази до несугласица. Арнаутима није веровати, да ће се разићи кућама. Они осећају да су данас силни, те траже све више, а има ко их подстиче и са стране, да муте, да би ти потајни им подстрекачи у мутном могли ловити. Младотурци се такође нису помирили са новим

приликама. Како из Солуна јављају, вође младотурског комитета сазвали одборе из 27 округа на скупштину, која ће се одржати 15. рамазана у Цариграду. У Бугарској је народ још увек узрујан, те и отуда прети опасност сукоба крај свију мирољубивих изјава бугарске владе. Ова и сама тражи, да се што пре доврши истрага у ствари покоља у Кочанима, јер иначе може бити злих последица. У Бугарској с ве ликим неповерењем гледају и потхват аустроугарског министра спољних послова Бертхолда. На црногорско-турској граници и у околини још увек пуцају пушке и топови и лије се крв. Заплет је у Турској и око Турске још увек врло велики и може лако да се из њега излеже још свашта.

Талијанско-турски рат.

Турске и арапске чете у Триполитанији повукле се дубоко у унутрашњост. Недалеко од места и оаза, што су их за узели Талијани, нема ни једне турске ни арапске чете. Талијанска убојна мрнарица крстари око острва Тенеда, али не напада. Са више страна стижу гласови, да Италија и Турска потајно воде преговоре о миру. У Цариград је стигао валија турски острва у Јегејском Мору, Суби беј, који је био у Италији у ропству. Говори се, да је донео предлог талијанске владе о миру и да ће за неколико дана у пратњи сенатора Азаријана отпутовати у Швајцарску и тамо са друга два изасланика турске владе поднети талијанским изасланицима предлоге турске владе за мир. У Цирих је отпутовао и бивши турски министар финансија Најил паша.

Политичке вести

У Пекингу је председник кинеске републике Јуаншикај на просту доставу генерала Лијуанг-хуанга, да спремају револуцију дао похватати генерале из покрајине Хупе те их је без преслушања неке дао стрељати, а неке је оковао у ланце и бацио у тамницу. Стрељани генерали су присталице Сунјатсена, творца кинеске републике. Јуче је из Пекинга стигао глас, да је убијен и сам Сунјатсен. Држи се, да га је дао смакнути Јуаншикај.

— Енглески краљ Ђорђе позвао је руског министра спољних послова Сазонова, да му дође у походе у дворац Балморал од 10. (23.) до 15. (28.) септембра. У исто доба биће тамо и енглески министар-председник Аскит и министар спољних послова Грај.

— Кинеска влада настојава да склопи савез са Североамеричким Сједињеним Државама, да би тако паралисала руско-јапански споразум. Говори се, да су Сједињене Државе вољне да склопе тај савез, па ће Кинеској дати повећи зајам.

Вести из места и са стране.

Десета годишњица сарајевске „Просвјете“.

У Сарајеву прославиће се 8. и 9. септембра о. г. десета годишњица друштва „Просвјете“, која је много учинила за просвету и привреду у Босни и Херцеговини, као што смо у своје време забележили Том приликом биће свечана седница „Просвјете“, велика народна свечаност, банкет у почаст гостима, соколска вежба свих српских соколских и побратимских друштава из Босне и Херцеговине, концерат соколске музике и игранка на Илици, банкет на Илици и теферич за народ.

Читуља.

У Београду је преминула Милева пок. Мите Петровића у 60. години живота свог. Сахрањена је у недељу 5. о. м. пре подне уз многобројно саучешће грађанства. Њену смрт оплакују седам кћери и два сина, браћа Светозар Зорић и др. Славко Милетић, сестре Кристина и Милица и остала родбина. Покојница је била добра Српкиња а нежна мати. Лака јој земља и вјечнаја јој памјат!

Хрватски шовинизам.

Загребачки „Јутарњи Лист“ преноси из „Сарајевског Листа“ белешку, да др. Фрањо Седлачек, професор трговачке академије у Прагу, проводи школске ферије у Горњем Медључу код сељака Манојла Трифковића, Србина. Ту господин доктор већ четири недеље ради са Трифковићем и његовом чељади све пољске послове, с њима заједно се храни и од њих учи *хрватски* и поправља своје живце. Отуда се преселио сељаку Мили Пандуровићу, да му помогне при жетви. И Пандуровић је Србин. Доктор Седлачек добио је жуљеве на длановима, али живци му се смирили, а млеко и планински ваздух натерали су му руменило на лице. Али „Јутарњи Лист“ није могао а да не исприча, како је Чех научио хрватски од Срба у Босни! Докле ће таке стенице гмизати по српском телу?

Осуђени због Цувaја.

Суд у Дубровнику осудио је дубровачке омладинце Мату Шишића и Нику Бјеловучићића на 35 круна глобе због тога, што су одобравали атентат на Цувaја. Државни одветник није се тиме задовољио него је апелирао. Виши земаљски суд у Задру уважио је његову апелату, те помеменуте омладинце осудио на 15 дана затвора. Сад је је државни одветник задовољан, а Цувaј спасен. Зар не?

Месне судије у Срему.

За месног судију у Чалми потврђен је Влајко Вогањац, заменик Антун Цвинг; у Мартинцима Сава Марицки, заменик Чеда Гроздић; у Кузмину Коста Бинковић, заменик Милош Владисављевић; у Јарку Јован Критовац, заменик Милан Војновић; у Манђелосу Светозар Белегишки, заменик Душан Певац; у Босуту Кузман Перуновић, заменик Исак Миливојчевић; у Дивошу Митар Мирешевићић, заменик Рада Кевиљев; у Шашинцима Негован Петковић, заменик Милош Дугошија; у Лежимиру Марко Симичић, заменик Стеван Расимић; у Грку Гавра Лозјанин, заменик Урош Лозјанин; у Гргуревцима Јован Марјановић, заменик Влајко Лаушевић; у Лаћарку заменик Радован Деспотовић.

Забаве.

Добротворна задруга Српкиња Сентомашкиња приређује на Велику Госпојину шумску зазабаву са певанком и игранком. У случају непогодног времена забава ће се одржати у дворници великокикиндски атлетски клуб приређује 12. (25.) августа у просторијама народне гостионице у почаст београдском спортском клубу концерат с игранком. Програм се састоји из 6 тачака Певачко друштво „Гусле“ пева 4 српске песме, Даница Поповићева декламује монолог, а дилетанти приказују у мађарски шаљив комад. — Српско црквено певачко друштво „Вила“ и Српски Соко у Приједору у прославиће 12. (25.) августа о. г. освећење свога новосаграђеног дома уз суделовање српских сококолова из Бањалуке, Бос. Градишке, Бос. Дубице, Бос. Крупе, Бос. Новог, Двора, Кључа, Костајнице и т. д.

Кратке вести.

— У Земуну се пријавио котарском суду у Милош Стојшић из Купинова, старац од 95 годдина, да је пре 25 година запалио тамошњег трговца Херушана, јер овај је осујетио, да поново буде изабрат за опћ. благајника. Старац је ухапшен и предат др. одветништву у Митровици

— Црногорски краљ Никола уписао се за члана цеклинске, а краљевић за члана земљоделске задруге у Бјелопавлићима

— На Цетињу је по команди изабрат једногласно за посланика Јован Пламенац, министар унутрашњих дела.

— Новосадска погранична полиција ухватила је Махмуда Бећира, бозаџију, који је повео две 18-годишње девојке из Нађењеда за Скопље. Девојке су враћене у Нађењед, а Махмуд је осуђен на 15 дана затвора и 500 круна глобе.

— Новосадска погранична полиција осудила је на 25 дана затвора и 200 круна глобе Стевана Мацка, а на затвор од 20 дана и 200 круна глобе Мартина Јанака, који су чељад на спахиллуку грофа Котека у Футогу наговарали на сеобу у Америку.

— Између Аде и Тополе у Бачкој градиће се железничка пруга, која ће бити дугачка 455 километара.

— Варошка каса у Сенти зврји од празнине. Ових дана није могла да исплати радницима сврху од 600 круна.

— За химну сарајевске „Просвјете“ примиље на је као најбоља композиција Боже Јоксимовића, коме је досуђена награда од 200 круна.

— Јован Гркић из Нереснице у Србији проглашен је за хајдука и уцењен са 2000 динара

— Прошле недеље одржано је новачење у тителском срезу. Од 418 момака нађено је за војску способних 110, а то је око 28 и по постотака.

Време.

По извештају будимпештанске метеоролошке станице очекује се хладније време, местимице киша.

Брзојави „Застави“.

Стигли 9. августа.

Црна Гора и Турска.

Цариград. Потврђују се гласови, да су **Црногорци заузели Беране**. *Велика оделења турске војске наступају према Беранима.*

Беч. „Келнске Новине“ пишу о пограничним сукобима између Турске и Црне Горе, па кажу, како је Турска до сада била изванредно стрпљива, јер је Црна Гора из досад посве непознатих разлога водила „политику изазивања“ (!) Може лако бити, да ће Турска објавити рат Црној Гори, јер је приморана да друкчије разговара са Црном Гором него до сада.

Анархисте у Турској.

Цариград. Полиција је у Цариграду ухапсила неког анархисту Александра, а у Солуну анархисте Ласа и Стојана.

Умр'о „генерал“ Бот.

Лондон. Вођа и оснивач верске секте „војске твораца блажених“, Бот умр'о је у 83 години живота.

Покољ у Никарагви.

Њујорк. У вароши Леону и Манагви (америчка држава Никарагва) револуционари су искасапили сву посаду од 500 војника, изузев 70 људи.

Убиство у Кишђеру.

Мишколц. Судско поверенство је утврдило, да је у Кишђеру Јосиф Ковач убио своју пуницу, а свастику и две јој кћери тешко озледио.

Београдски посланик код краља.

Ишл. Аустроугарски посланик у Београду, Стеван Угрон био код краља у аудијенцији. Дошао је управо из Београда и поднео извештај о догађајима на Балкану.

Одговорни уредник: Мита Клицин.

Трговина.

Нови Сад, 22. августа 1912. године.

Пшеница прве каквоће 22 К 60 п. до — К — п
Пшеница нова 21 К — п. до — К — п.
Пшеница средња 20 К — п. до — К — п.
Пшеница лакша 21 К — п. до — К — п.
Наполица нова — К — п. до — К — п.
Јечам стари — К — п. до — К — п.
Зоб нова — К — п. до — К — п.
Кукуруз у зрну 18 К — п. до — К — п.
Кукуруз у клипу нов — К — п. до — К —

Све од сто кила.

Маст 188 К — п. до К — п.
Сланина 180 К — п. до — К — п.
Сланина паљена 180 К — п. до — К — п.
Свињи угојени тешки 118 до — п.
Свињи средњи . . 114 до — п.
Свињи лаки . . . 100 до — п.

*

Недељни вашарски извештај из Беча.

Свињски вашар 20. августа.

За данашњи вашар било пријављено 17.155 комада. Дотерано било 10.157 комада пољске 6448 комада мађарске пасмине, свега 16.605 комада. Вашар био врло жив. Цене су биле: прима свиње 146—149, средње 142—145, лаке 136—141, сремске 136—145, старе 132—138, пољске 128—154 пот. по кили живе ваге без потрошарине.

Марвени вашар 19. августа.

Дотерано 3233 комада угојених волова и са паше, 1461 комад бикова и крава, свега 4694 комада. Вашар био непромењлив. Цене: прима швајцерски 116—124, средњи 108—114, прима мађарски 102—112, средњи 96—100, лошији 88—94, бикови 80—112, краве 56—74 круне по 100 кила живе ваге без потрошарине.

О товарењу ваља увек брзојавно известити фирму: Јовичић, Акимовић и друг, марвена и свињска комисионарска радња, Беч, Св. Марко, централни вашар

*

Са новчане пијаце.

Догађаји у Турској неповољно утичу на берзу. Цене рентама пале су у Бечу и Будимпешти. У Берлину и Паризу не примећује се узнемиреност. Оскудица у новцу у Бечу и Будимпешти још увек се осећа. Аустроугарска Банка била је принуђена да изда већу количину новца на менице, јер се на другој страни нису могли добити зајмови У Бечу је приватни дисконт скочио скоро на 5%. Веће банке дају новац тек уз 6%. Аустроугарска Банка је у великој неприлици. Њен менички портфељ повећао се према прошлој години са 181 милијоном, *а готовина у злату смањила се са 109 милијона.* Права кубура је то.

†

Јавна захвалност.

Поводом изненадне смрти наше незаборављене и непрежаљене, добре и миле матере односно мајке

ХРИСТИНЕ НАТАРОШ

сматрам за своју свету дужност, да се у име ожалошћене породице топло захвалим, свима сродницима, пријатељима и познаницима, који нам у вељој тузи притекоше и сваку услугу указаше и помогоше, да се тужни спровод што величанственије обави, као и онима који нам искрено саучешће, било усмено или писмено изразише. — Велика хвала и признање г.г. свештеницима, који су нашу милу покојницу свечано опојали и до вечне јој куће испратили и тиме јој последњу почаст учинили и то пречасном г. Мити Павловом свештенику иланачком, нашем земљаку, а по томе пречасном г. Богдану Дејановићу, свештенику фердинском, који се нашем позиву свесрдно одазваше нека је још једном овим путем изречена свесрдна благодарност, на пријатељском и бесплатном чинодејствовању. Нашем куму г. Миливоју Чолаковићу, алибунарском солгабирову, нека је такођер хвала, у колико нам је својим присуством утјехе пружио и до некле тугу и бол нам ублажио.

Понаособ нека је хвала и признање мом школском другу г. Душану Ламбрину, иланачком управ. учитељу, као и његовој поштованој госпођи, који не жалећи труда ни умора, нами сваку услугу указаше како у болести, тако и по смрти наше добре матере, а нарочито хвала и признање на његовом значајном и веома дирљивом говору, којим се он у име свију нас од миле нам покојнице, на отвореном гробу рекавши јој последње збогом топло опростио. Хвала нека је иланачком певачком друштву, као и онима, који нам своја кола на расположење ставише. Искрена и топла хвала нека је свем поштованом грађанству иланачком, који нам нашу добру и милу матер до вечне куће испратише. Нашој милој покојници нека је вечан мир и блаженство!

у В. Кикинди, 14. августа 1912.

У име ожалошћене породице неутешни син **Стеван Натарош**, варошки чиновник. 1216 1—1

ОГЛАС НАДМЕТНЕ РАСПРАВЕ.

Ради осигурања зидарских послова око мушког и женског интерната, који подиже белоцрквanска имовна општина у Новом Сегедину (Uj-Seged), одржаће се 31. августа т. г. пре подне у 11 сахати код председника имовне општине Косте Лукића у Нерашољмошу (Соколовцу, поред Беле Цркве, тамишка жупанија) надметна расправа са затвореним понудама и то за следеће послове:

1. Земна, зидарска и дислоказицијона радња.
2. Гвоздено-бетонска радња.
3. Дунђерски посао.
4. Посао за покривање црепом.
5. Фуруне и огњишта.
6. Молерски посао.
7. Електрично осветлење.
8. Громобран.
9. Уређење звона за сигнатуру.
10. Осветљавајућа тела.
11. Столарски, браварски и мазајући посао.
12. Стакларски посао.
13. Капци (на прозору).
14. Лимарски посао.
15. Водовод и каналицација.

Оферти ће се отворити у Сегедину у варошкој кући 1. септембра т. г пре подне у 11 сахати.

Градњу треба после издавања неодложно отпочети и наставити тако, да зданије текуће године под кров дође и да се оно најдуже до 30. јула 1913. год. употреби предати може.

Понуда се може учинити на сваку групу радње посебно, или на све врсте рада.

Примиће се правилно сачињене, са печатом затворене понуде са следећим натписом: „Понуда у огласу надметне расправе баој 102/1912. на расписан . . . . посао“. Понуди ваља приложити признаницу о предохрани, а предати је треба до 11 сахати пре подне дражбеног дана Кости Лукићу председнилу имовне општине

Предохране се имају сместити у депозитној каси сегединске сл. кр. вароши, чија је величина до 250.000 круна 5%, а преко ове своте пак 2%, но која се свота један дан пре дражбе до 12 сахати у подне прима.

Они компетенти, који пређе нису стојали у трговинској свези са влашћу сегединске сл. кр. вароши, или имовном општином, односно су непознати истима, требају пошаљичку способност и поузданост своју доказати сведочанством оне трговачке и индустријалне коморе, којој по седишту преузећа свога припадају.

Оглас надметне расправе, оригиналне прелиминарне тискарије и планови, могу се у мерничком звању сегединске сл. кр. вароши код Јосифа Штала зидара прегледати. подузетни општи услови потанко истоветни су са условима сегединске сл кр. вароши.

Нудиоци остају са својим понудама до коначног решења у обвези.

Најзад имовна општина задржава себи право, да између приспелим понудама, без обзира на цене, слободно бира, евентуално пак да одржи нову надметну расправу.

Нерашољмошу, 31. јула 1912. г.

Коста Лукић,
председник имовне општине.

1218 2-2

Pályázati hirdetmény.

Mozsor községi ovodánál egy dadai szolgálatra pályázat hirdettetik. A dadának magyarul és szerbül kell tudni. Ezen szolgálatra csakis egészséges nők pályázhatnak és a meg választott az állását f. e. szeptember hó 1-én elfoglalni köteles, ugyszintén köteles az előadás egész idején az ovodában lenni. Évi bér 360·— korona. Pályázók kötelesek a kérvé nyüket f. é. augusztus hó 30-ig az itteni ovoda felügyelő-bizottsághoz benyujtani.

Mozsor, 1912 augutztus 12-én.

Bedav Milán s. k.
isk. elnök.

Sztojanovity Milivoj s. k.
isk. jegyző. 1321 1-1

Школска објава.

Уписивање ученика **у српску православну велику гимназију новосадску** за школску 1912/13 годину извршиће се 2.—4 септембра 1912. године по новом календару.

Ученици који ступају у I. разред ове гимназије, морају сведоџбом доказати, да су с успехом свршили четврти разред основне школе, и крштеним писмом, да су навршили 9. годину живота.

Упис се врши личном пријавом у пратњи родитеља или старатеља. Ученици који ступају у I. разред или први пут долазе у ову гимназију, при уписивању подносе крштено писмо, последњу школску сведоџбу и сведоџбу о каламљењу крављих богиња; остали ученици пак само сведоџбу од последње школске године.

При уписивању сваки ученик плаћа 4 К 20 пот. уписнине, 2 К за књижницу и 6 К за „Sanitas“. Од тога се не може опростити ни један ученик. — Школарина износи 48 К на годину и плаћа се или у једанпут или у ратама по 12 или 24 К. Од плаћања школарине могу бити опроштени само сиромашни ученици ове гимназије, који су врло доброг и доброг успеха и доброг владања.

Ученици морају имати све прописане књиге у најновијим издањима; књиге морају бити чисте, уредне и укоричене. Старе књиге из хигијенских разлога не треба прекупљивати.

Родитељи или старатељи са стране могу деци својој погодити стан само у споразуму са управом гимназије

Поправни испити одржаће се 31. августа пре подне; накнадни приватни испити пак 2. и 3. септембра 1912. године.

У Новом Саду, 17. августа 1912.

1320 1—2 **УПРАВА**
српске правосл. велике гимназије.

Трговина мушке и женске помодне, кратке, галантеријске и плетане робе

МИЛАНА ИЛИЋА У ВУКОВАРУ

потребује 2 помоћника и то 1 старијег и 1 млађег. који треба да су горе наведеној струци вични и да знају сем српског језика, немачки и мађавски говорити. Од старијег се тражи да је у аранжирању портала вешт. Ступити могу одмах, или најдуже до 15. септембра т. г. 1302 2-3

ДНЕВНО 10 ДО 30 КРУНА

може заслужити свака **поштена** особа — мушка а женска — без обзира на занимање, која само **читати** и **писати** знаде, а у сваком — па и најмањем месту Угарске, Хрватске, Срема и Славоније. — Пријаве се шаљу: 1294 2—4

Temesvár, főpósta 67. fiók.

Због сеобе је за предају

РАТАРОВА ГОСТИОНИЦА **СА ЈАКИМ ПРОМЕТОМ**

на живом месту у Сомбору на добром гласу.

Услови врло повољни. 1213 1—2

1316 1—3

АДВОКАТ

ДР. МИЛАН БАРИШИЋ

ОТВОРИО ЈЕ СВОЈУ АДВОКАТСКУ КАНЦЕЛАРИЈУ

У ЗАГРЕБУ, Петрињска улица бр. 14.

Електрична Штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.